

Helsingfors/Mariehamn 17.10.2017

Nr 43/17

Hänvisning Ålands lagtings skrivelser 18.9.2017, nr 206, 208, 210, 212, 214, 216, 218, 220, 222, 224, 226, 228, 230, 232, 234, 236, 238, 240, 242, 244, 246, 248, 250, 252, 254 och 268/2017.

Till Justitieministeriet

Ärende

Utlåtande över följande av lagtinget 18.9.2017 antagna landskapslagar:

1. Landskapslag om landskapsandelar till kommunerna (nedan landskapslagen),
2. Landskapslag om ändring av landskapslagen om planering av och landskapsandel för socialvården,
3. Landskapslag om ändring av 6 § landskapslagen om en kommunalt samordnad socialtjänst,
4. Landskapslag om ändring av landskapslagen om en kommunalt samordnad socialtjänst,
5. Landskapslag om ändring av 2 och 2a §§ landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård,
6. Landskapslag om ändring av 2 och 3 b §§ landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om socialvård,
7. Landskapslag om ändring av 6 § landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd,
8. Landskapslag om ändring av 6 § landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd,
9. Landskapslag om ändring av 30 § barnomsorgslagen för landskapet Åland,
10. Landskapslag om ändring av 25 § landskapslagen om hemvårdsstöd,

11. Landskapslag om ändring av 2 § landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om service och stöd på grund av handikapp,
12. Landskapslag om ändring av 4a § landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om service och stöd på grund av handikapp,
13. Landskapslag om ändring av 5 § landskapslagen om tillämpning av lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda,
14. Landskapslag om ändring av 5 § landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen,
15. Landskapslag om ändring av 5a § landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen,
16. Landskapslag om ändring av 3 § landskapslagen om tillämpning på Åland av lagen om nykterhetsarbete,
17. Landskapslag om ändring av grundskolelagen för landskapet Åland,
18. Landskapslag om ändring av landskapslagen om medborgarinstitut,
19. Landskapslag om ändring av 8 § landskapslagen om allmänna bibliotek,
20. Landskapslag om ändring av 7 och 11 §§ landskapslagen om kulturell verksamhet,
21. Landskapslag om ändring av landskapslagen om ungdomsarbete,
22. Landskapslag om ändring av idrottslagen för landskapet Åland,
23. Landskapslag om ändring av räddningslagen för landskapet Åland,
24. Landskapslag om upphävande av landskapslagen om landskapsandel för underhållskostnader för gator,
25. Landskapslag om upphävande av 10 § 2 mom. landskapslagen om lantbruksnämnder,
26. Landskapslag om upphävande av 2 § landskapslagen om landskapsunderstöd för främjande av näringar i kommunerna.

Ålandsdelegationen avger i det följande ett gemensamt utlåtande över ovan nämnda landskapslagar.

Landskapslagarnas huvudsakliga innehåll

Landskapsandelssystemet förnyas. All lagstiftning som gäller landskapsandelssystemet sammanförs till en enda lag. Det nya landskapsandelssystemet utjämnar opåverkbara skillnader mellan kommunerna och omfattar både inkomst- och kostnadsutjämnning. Enligt landskapslagen deltar landskapet i finansieringen av kommunernas lagstadgade uppgifter genom att kommunerna tilldelas landskapsandelar och komplettering av skatteinkomster. Dessutom kan kommunerna enligt landskapslagen beviljas stöd för anläggningsprojekt och

för att underlätta samarbete. Genom landskapslagstiftningen upphävs några landskapslagar, medan hänvisningar till landskapslagen intas i andra landskapslagar. Landskapslagen om planering av och landskapsandel för socialvården ändras så att de bestämmelser som gäller landskapsandelar upphävs, medan de bestämmelserna som gäller planeringen av socialvården kvarstår, vilket föranleder att landskapslagens rubrik ändras. Denna ändrade benämning föranleder ändringar i hänvisningsbestämmelserna i några landskapslagar.

Lagstiftningsbehörigheten

Landskapet tillkommer enligt 18 § 1 och 4 punkterna i självstyrelselagen lagstiftningsbehörighet i fråga om landskapsregeringen och under denna lydande myndigheter och inrättningar samt kommunernas förvaltning.

Landskapsandelssystemet omfattar socialvården, undervisningsväsendet i fråga om grundskolan inklusive träningsundervisningen och medborgarinstitutet samt kulturverksamheten, på vilka områden lagstiftningsbehörigheten tillkommer landskapet enligt självstyrelselagens 18 § 13 och 14 punkter.

I räddningslagen för landskapet Åland görs ändringar som förorsakas av att landskapsandelen ersätts av ett landskapsstöd. Med anledning härav konstateras att lagstiftningsbehörigheten gällande brand- och räddningsväsendet tillkommer landskapet enligt självstyrelselagens 18 § 6 punkt.

Bestämmelsen om överklagande i landskapslagens 44 § och i 27 § i landskapslagen om planering av socialvården överensstämmer med 25 och 26 § i självstyrelselagen.

Bestämmelsen om vite i landskapslagens 47 § kan med stöd av 18 § 26 punkten i självstyrelselagen intas i landskapslagen.

Ålandsdelegationen noterar att vissa landskapslagar nu ändras genom två separata landskapslagar. Detta sammanhänger med att landskapslagen om en kommunalt samordnad socialtjänst (ÅFS 2/2016) trädde i kraft den 1 januari 2016, men samordningen inte ännu har förverkligats enligt lagen. Av förarbetena till den nu aktuella landskapslagstiftningen framgår att det framför allt är fråga om vilken finansieringsmodell som kommer att väljas för samarbetet som har betydelse för landskapsandelssystemet, varvid separata landskapslagar nu antagits för att möjliggöra alternativa lösningar. Alla nu antagna landskapslagar torde därför inte sättas i kraft, och ikraftträdesdatumet för vissa landskapslagar har i enlighet med 20 § 2 mom. i självstyrelselagen lämnats öppen för landskapsregeringen att besluta om. Enligt nämnda lagrum träder en landskapslag i kraft den dag lagtinget har bestämt. Har tidpunkten inte angetts i landskapslagen, ska landskapsregeringen bestämma den. Det kan med fog ifrå-

gasättas om det är förenligt med nämnda bestämmelse i självstyrelselagen att landskapsregeringen helt kan låta bli att sätta av lagtinget antagna landskapslagar i kraft. Det ankommer dock inte på Ålandsdelegationen att bedöma denna frågeställning, eftersom lagstiftningsskontrollen utgår från att de landskapslagar som genomgår kontrollen även träder i kraft. Ålandsdelegationen påpekade denna omständighet även i utlåtandet 28.10.2015 (nr. 36/15) över bl.a. den av lagtinget 16.9.2015 antagna landskapslagen om en kommunalt samordnad socialtjänst och den samma dag antagna landskapslagen om ändring av nämnda landskapslag. Till den del Högsta domstolen i utlåtande 15.12.2015 (OH 2015/213) uttalade sig beträffande sistnämnda landskapslagar förenade sig domstolen i de bedömningar som Ålandsdelegationen i sitt utlåtande gjorde i ärendet.

Ålandsdelegationens utlåtande

Ålandsdelegationen finner att landskapslagslagarna faller inom landskapets lagstiftningsbehörighet. Tillämpningen av de andra landskapslagarna förutsätter att även landskapslagen träder i kraft. Delegationen har ovan i utlåtandet konstaterat att förfarandet med två delvis alternativa landskapslagar är betänkelig med beaktande av självstyrelselagens 20 § 2 mom., men påverkar inte utfallet av lagstiftningsskontrollen.

Närvarande Ordföranden Lindbäck, ledamöterna Erlandsson, Lampi, Mäenpää och Pellonpää.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Peter Lindbäck
ordförande

Rainer Åkerblom
sekreterare